

A KÉPVISELŐVÁLASZTÁS

— EGY KIS STATISZTIKA —

AZOKAT a statisztikai adatokat, amelyekre cikkem támaszkodik, a belügyminisztérium közjogi osztálya bocsátotta rendelkezésemre. A számok az alapválasztás adatai; ezekben legjobban tükröződik vissza a pártok aránya, a szavazók állásfoglalása, mert a pótválasztás eredménye már a lemaradott jelölték választóinak ide vagy oda csatlakozásából keletkezik, ami meghamisítja az ország valódi hangulatát. Maguk a számok feltétlenül helyesek egy-két — telefonon leadott — szám kivételével, amely csak hajszálnyira térhet el a valóságtól és a végeredményen semmit sem változtat. De kötelességemnek tartom ezt kiemelni, már csak azért is, mert a közjogi osztály nagyon lelkiismeretes és értékes munkát végzett, vállalja a felelősséget ez adatok helyességéért, természetesen *salvo errore*, a hajszálnyi eltérésekért kevésbé fontos adatoknál.

1905—1926—1931. A statisztikai táblázatok a mostani választás adatait az 1926. évi választás eredményének számaival állítják szembe. Ez a szembeállítás a legmegfelelőbb módszer arra, hogy lássuk: öt év alatt hogyan változott meg és öt év elteltével mely irányba tért az ország közvéleménye, mennyire maradt hű a nép önmagához, mennyire lett zsákmánya mondvascínált hangulatoknak és felkorbácsolt szenvedelmeknek. De túl e dkk hivatalos adatokon alapuló, objektív megállapításain, érdemes volna tinó pillantást vetni az 1905. évi választásra, az általa felszínre vetett néphangulatra és a könnyen félrevezethető tömegek gyors páfördülésére. Ugyanezek a szimptomák jelentkeztek most is. A különbség csak az, hogy akkor egy régi, történelmi párt: a 48-as és függetlenségi párt a nemzet kiváló fiainak kezében tartott zászló alá sorakoztatta a többséget, szemben Tisza Istvánnal, aki gigászi küzdelmet folytatott egy az ellenzék minden árnyalata által elismert tiszta választás során hirdetett igazságai hősi védelmében. A nemzet nem értette meg Tisza Istvánt; óriási többséggel, majd 1906-ban úgyszólván egyhangúlag az egyesült ellenzék zászlaját juttatta diadalra, hogy azután egy nagy történelmi csalódás iskoláján át józanságában, kritikájában megedződve kerüljön ki a nép abból a politikai tévelygésből, amelynek zátonyain keresztül ismeretlen örvények felé vezették az akkori vezérek, bizonyára jóhiszeműséggel, a nemzetet. A most lezajlott választáson — mutatis mutandis — a konszolidáció hivatott vezére egy konstruktív politika gyakorlatban kipróbált programjával állott szemben — mivel?

A saját programjával, amelyet ugyancsak zászlajára irt egy hamarjában összetákolt új polgári ellenzék, a legkülönbözőbb elemekből, a legellentéesebb irányzathoz összeverődött új párt, amely — lucus a non lucendo — a parlamentben ezerholdasok által képviselve a „független kisgazdapárt” névre lett keresztelve.

A választás. 1905 óta ilyen szenvedélyes választás nem volt az országban. A világválság idecsapódó hullámai felborzolták az egyszerű lelkeket. Az elégedetlenség sokféle tömörült. Az izgatok rajta voltak azon, hogy minden intézményt diszkreditáljanak. Így elsősorban a választási eljárással összefüggő intézményeket. Az ajánlási rendszert a hamis aláírások iparszerű gyártásával. A választási biztos intézményét a bírói tekintély meghurcolásával. Magát az agitációt kompromittálták az izgatások legtarkább fajtáival. A felekezeti izgatást is megpróbálták az országban. Ha vegyes felekezeti volt a kerület, a katolikus részében azzal izgattak, hogy a hivatalos jelölt református, — a reformátusok között azzal, hogy a jelölt választás után áttér a katolikus hitre. Az Apponyinak megajánlott nemzeti elismerés jó volt arra, hogy a régi képviselők ellen elterjeszszék a gyanút, hogy 25 éves jubileumára mindegyikük örökös nyugdíjat kap.

Egészen ismeretlen egyének — nem kisbirtokosok, hanem nincstelen gazdalegények—léptek fel tömegesen az országban, programbeszédet alig mondtak, amit mondtak, azt pár perc alatt felolvasták vagy eldarálták, azután elvonultak a hadszíntérről és a láthatatlanság fantasztikusan vonzó és ködös köpenyébe burkolódtak és hallgattak, hogy ékesszólóknak gondolják őket.

És még azt sem mondhatom, hogy nem kellett beszélniük, hiszen ott volt a program, beszélt az Ő helyettük! Mert még programjuk sem volt!

Ahol a hivatalos jelölt nem ígért erkölcsi megújodást vagy csatlakozást alkalom adtán bármelyik ellenzéki csoporthoz, ott többnyire irgalmatlanul megbukott, hacsak — egyhangúlag meg nem választották. Valamikor nagy tisztesség volt az egyhangúság, a Deák Ferencnek, Apponyi Alberteknek kijáró tisztesség, ma az ajánlási rendszer tökéletlenségénél fogva már nem olyan nagy tisztesség az egyhangúság. Nem köteles az ajánló arra szavazni, akinek ívét aláírta. Aláírásának hitelességét senki sem vizsgálja. Nincs idő rá. Titkosan választó kerületben az ajánlási eljárás félig nyíltá teszi e rendszert. Viszont nyílt kerületekben sokszor az ajánlás is titkos még azelőtt is, aki az ívet állítólag aláírta. így bonyolódik össze e két rendszer, — titkos és nem titkos — hangosan kiáltva az ajánlási intézmény sürgős reformja után. Gondoljunk csak a Budapest déli kerületében történetekre!

A kormány és a hatóságok dicséretére konstatálnunk kell, hogy a választás maga a legnagyobb rendben folyt le; sehol semmiféle csendőri erőszakoskodásnak nyoma sem mutatkozott, amit az ellenzék egy-egy tagja által idehívott külföldi újságírók is konstatáltak.

A választás eredménye. Az első táblázat, e lapon, feltünteti a képviselők pártállását, az egyhangúlag megválasztottak számát és megoszlását a pártok között. Ki kell emelnem, hogy papképviselek megcsökkent létszámában jelennek meg az új Házban. A lelképásztorok a hívők szolgálatában cura pastoralist végeznek. Akiknek állásuk nem összeférhetetlen in spiritualibus sem, csak azok jutottak be. Mindenestre művelt és tanult elemekkel gazdagabb általuk a parlament.

MEGVÁLASZTOTT KÉPVISELŐK SZÁMA PÁRTÁLLÁSUK SZERINT

	1926-ban	1931-ben
Egységes párt	172	158
Keresztény gazdasági párt	35	36
Független kisgazda párt	—	10
Szociáldemokrata párt	14	14
Pártonkívvüliek	15	15
Szabadelvű és demokrata párt	9	7
Nemzeti demokrata párt	—	2
Nemzeti radikális (Zsilinszky Endre) párt	—	1
Keresztény ellenzéki (Friedrich) párt ...	—	2

EGYHANGÚ VÁLASZTÁS UTJÁN BEJUTOTT

	1931-ben
Egységspárti	55
Keresztény gazdasági párti	9
Pártonkívvüli	4
Összesen.....	68

szemben az 1926. évvel, amikor 77 egyhangú választás volt.

A legitimisták csoportja megnövekedett Apponyi György gróf, Eszterházy Móric gróf és Pallavicini György ögróf személyével.

A tisztviselőképviselek száma lényegesen leapadt.

71 új képviselő van, akiknek tekintélyes többsége egységspárti. A parlament független elemei szaporodtak. A szellemi színvonal — legalább látszatra — emelkedett. A professzori kar és az írói világ kiváló reprezentánsai foglalnak helyet az új parlamentben. Maga az egységes párt konzervatív irányba tolódott el. A forradalom és ellenforradalom szélsőséges elemei kimaradtak, de ezek már a múlt ciklus munkájából sem vették ki kellőképpen részüket és távollétükkel tündökölték majdnem az egész ciklus folyamán. A szociáldemokraták közt úgynevezett volt emigránsok is felbukkantak, akik most már — ne panaszkodjanak tovább! — a törvényhozó munkában is résztvehetnek. A szabadság klasszikus hazájában: Párizsban, ez nem volt így, — ilyen rövid idő múltán haza sem engedték őket!

A szocialistapárt kissé radikális elemekkel van képviselve. Qui vivra verra. Majd elválík. Azok, akik közülük eddig is túlzók voltak, megmaradtak képviselőknek. Hiszen nem személy szerint választotta a nép őket, nyílt szavazásos kerületben egyben sem győzhettek. Akiket megválasztottak, azokat a pártközpont írta reá a listákra.

A mágnásképviselek száma 19-ről 28-ra emelkedett.

Úgynevezett csizmás kisgazdát csak 8-at választott — hallatlanul

erős harc árán — az ország és ebből kettő Gaal Gaston-párti. „Benn a bárány, künn a farkas“-játék folyt a kiszagdák között; az ellen az egypár megmaradt ártatlan kiszagdabárány ellen ment a játék egyes künnlevő kiszagdafarkasok részéről, akik tehetségüknél fogva bizonyára hivatottak arra, hogy szerepet vállaljanak az ország ügyeinek intézésében.

Feltűnően érdekes az a tény, hogy Gaal Gaston a közel száz jelöltjével végigharcolt választásból mindössze három képviselőnyereségre tett szert; mert hiszen a régi parlament tagjai közül részint hívei voltak, részint a választás küszöbén léptek be vagy léptek vissza pártjába először: ő maga, azután Farkas Tibor, Forster Elek, Horváth Mihály, Kun Béla, Mojzes János és Reischl Richárd. Mindössze: 7!

És most, a választás után csak tízen vannak! Három szaporulat! Valóban: „Tant de bruit pour ime omelette!“

A szavazatok analízise. A választás iránt — amint a második tabella mutatja e szám mellékletében — emelkedett az érdeklődés országszerte. 1926-ban a választók 78'43%-a, most pedig 80'47%-a szavazott le a nyílt kerületekben, — míg a titkosokban 71.71, illetve 75.57%-a, mert általában mindenütt, ahol nem volt egyhangú választás, nagy volt a küzdelem, — a szavazók ezreit gyűjtötte egy-egy jelölt zászlaja alá, a legtöbb győzelem úgyszólván hajszálon múlt.

A nyíltan leszavazottak száma 1,059.048; a titkosan leszavazottaké 442.912.

Az egyhangúlag megválasztott képviselőkre az összes leszavazott választók — 1,501.960 — több mint egyharmada esett: 646.335!

A pártonkívüliek számaránya 1926-ban 77.404 szavazatot mutat fel, a leadott szavazatok 974%-át képviselvén, 1931-ben 111.418 szavazatot, io' 52-re megnövekedett százalékszámmal.

A két kormánypárt szavazói 1931-ben 107.690-nel többen voltak, mint 1926-ban.

A titkos kerületek. Feltűnő a titkos kerületekben az egységes párt hatalmas előretörése. Különösen ki kell itt emelnünk a főváros budai kerületének választási eredményét. Fényes bizonyíték ez arra, hogy mesék világába valók azok a vádak, amelyek a közigazgatási terrornak súlyt tulajdonítanak. Hiszen itt — világos! — nem fejthető ki semmilyen terror sem. Hiszen nyílt kerületekben sem terrorizálhatók a megmozdított, hatalmas tömegek; sokkal érettebbek már ezek annál! A bátor magyar tömegek sokkal inkább a lelki hatás, mint amennyire a fizikai erőszak áldozatai voltak a múltban is! Amire már Tisza István is rámutatott, amikor az izgatás veszélyes voltát a magyar kerületekben különösen kiemelte az általános titkos választójogról írt cikksorozatában. Azután meg: meg nem érdemelt lekicsinylése az ilyen vád a közigazgatási funkcionáriusoknak: úgy odaállítani őket, mintha akaratonkívüli bábjai volnának egy állításuk szerint diktatúrát gyakorló abszolút kormányrendszerek. Gondoljunk csak itt is az 1905-i Tisza-féle választásra és összehasonlításra, elmélkedésre lesz itt is okunk és alkalmunk elegendő. Az 1905-i választás eseményeiből

levonhatjuk a tanulságot, hogy a közigazgatási apparátus meggyőződése ellenére egyetlenegy törvényes lépésre sem hajlandó. Törvénytelenre még kevésbé!

Az egységes párt előretörése feltűnő Budapesten még százalékos arányszámokban is kifejezve.

Lássuk a harmadik tabellát a mellékleten: Legnagyobb a szavazók részvételi aránya a budai kerületben: 73,06%; ennél csak Pestkörményké nagyobb: 76,35.

Budán az egységes párt százalékos arányszáma 1926-ról 1931-re 20,93-ról 28,18-ra emelkedett; a déli kerületben pedig 19,49-ről 25,59-re.

Az egységes párt 1926-ban a nyíltan leszavazott választók 64,47%-át, — 1931-ben 52,85 %-át kapta meg — a titkos kerületekben 1926-ban 25,05, 1931-ben pedig 27,17%-át.

A keresztény gazdasági párt 1926-ban 11,70, 1931-ben 12,07%-át nyerte a nyílt kerületek szavazóinak, — a titkosokban viszont leolvadt százalékos arányszámuk: 20,24%-ról 16,40%-ra.

Fest környékén apadt az egységes párt szavazóinak száma; itt viszont a keresztény gazdasági párt százaléka emelkedett 12,81-ről 15,25-re. Ez a százalékos arányszám csökkenést mutat a keresztény gazdasági párt kárára mind a három budapesti kerületben: 45,40-ről 28,60-ra a budai, 15,99-ről 13,94-re az északi és 30,55-ről 27,71-re a déli kerületben.

237.035 ²² összes budapesti és 75.530 a pestkörményki leszavazott választók száma.

Feltűnő a szabadelvű és demokratapárt százalékos számarányának a budapesti északi kerületben 35,92-ről 16,35-re, Pestkörményken 16,68-ről 14,20%-ra való leszállása.

A szociáldemokrata arányszám csak a déli kerületben emelkedett: 27,25%-ról 30,62%-ra; Pest környéken süllyedt 1926-tól 1931-ig 36,07%-ról, 34,50%-ra.

Északon megjelenik egy új párt új verettel és régi elnevezéssel: a nemzeti demokrata vagy Vázsonyi-párt 114.258 szavazatot kap, 16,39%-át az ott leszavazottaknak és beküldi képviselőnek Gál Jenőt és Vázsonyi Jánost.

Ami az egyéb titkosan választó városokat illeti, mindenütt növekedett a szocialisták arányszáma Szeged kivételével, ahol a leszavazottak száma 1926-ban 74,55, most pedig 81,22%-a volt a választóknak; itt a szocialista szavazók százaléka 25,44-ről 23,65%-ra csökkent.

A szociáldemokratáknak ártott, hogy sok helyen magába olvasztotta őket a független kisgazdapárt, de ártott ez az országnak is, mert ezután a szociáldemokraták kerületenként a független kisgazdapárt zászlaja alatt is szabadon fognak szervezkedhetni.

A titkosan választó városokban csak Győrben választottak keresztény gazdasági párti képviselőt Emszt Sándor személyében 6929 szavazattal.

Miskolcon 1926-ban a fajvédő-jelölt 6741 szavazattal, most Eckhardt Tibor Gaal Gaston-párti 5319 szavazattal győzött.

Említésre méltó Hegyemei-Kiss Pál külön pártalakítása Debrecenben, ahol 7315 szavazatra tett szert: a leadott szavazatok 29,11%-ára.

A szociáldemokraták. A szociáldemokratapárt előretörése a leszavazott választók százalékát figyelembevéve a következő vármegyékben és városokban volt megállapítható: Baranya, Békés, Hajdú, Győr-Moson-Pozsony, Somogy, Sopron és Veszprém megyékben — valamint Sopron, Debrecen, Győr, Hódmezővásárhely, Miskolc és Pécs városában, — továbbá: Budapest északi és déli kerületében. Ezzel szemben e százalékos arányszám csökkent Komárom-Esztergom és Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Tolna és Vas megyékben, valamint Székesfehérvár és Szeged városokban, Budapest budai kerületében és a budapestkönyveki választókerületben.

A nyílt kerületekben előhaladtak a szociáldemokraták, ha nem is érték el eredményt, amennyiben százalékos arányszámuk 2-ről 3'23-ra emelkedett; a titkos kerületekben az arányszámuk emelkedése csekély, 29'20-ról mindössze 29'69-[^] emelkedett ez; viszont itt 14 rendbeli győzelmet könyvelhetnek el; képviselők száma maradt a régi.

Békéscsabán és Szarvason a szociáldemokraták szavazatainak kétszeresét kapta az egységspárt jelöltje és mind a két helyen 4—4 ezerrel többet kapott, mint a szociáldemokrata jelölt. Hódmezővásárhelyen az egységspárti jelölt második helyről elsőre lépett elő és a szocialisták szavazatának egynegyed részével több szavazatot kapott, mint szociáldemokrata ellenjelöltje.

Választók és képviselők számaránya. Annál az objektivitásnál fogva, amellyel e revue szellemének tartozom, kötelességemnek ítélem megállapítani, hogy a leadott szavazatok százalékos arányszáma szerint, eltekintve a kerületi beosztástól, az egységes párt 158 mandátum helyett m-et kapna, a keresztény gazdasági párt 36 helyett 33, a szabadelvű és demokratapárt 7 helyett 8, a szociáldemokraták 14 helyett 27 és a Gaal Gaston-párt 10 helyett 28-at.

Ki kell emelnem, hogy már Spinoza megmondotta, hogy sehol sem áll annyira távol az elmélet a gyakorlattól, mint éppen a politikában. Egy olyan országos jelentőségű tömegmozgalom, mint amilyen a választás, — de különösen amilyen a most lezajlott választás volt! — nemcsak aritmetikai probléma. Egy ilyen választás hosszú időre a nemzet sorsát dönti el.

Ki kell emelnem azt is, hogy a két kormánytámogató pártnak a leadott szavazatok számaránya szerint is nagy többsége van, hiszen így is 144 képviselő ülne táborukban, ami a normális kormánypárti és ellenzéki számarálynak felel meg még a régi Angliában is, amely két váltakozó pártjával a labour-párt győzelméig a parlamenti váltógazdaság klasszikus hazája volt! Mert hiszen ha a pártonkívülieket mind az ellenzékhez adjuk, ami diametrális ellentétben állana a valósággal, — ezek tetemes részének is Bethlen a vezére — még akkor is csak mindössze 101 tagból álló ellenzéki táborról lehetne szó, amely tekintélyes faktor ugyan a politika irányításában, de nagyjában megfelel a normális parlamenti viszonyoknak.

Az előadottak alapján örömmel konstátálom, hogy a parlament mai összetételében hivatottnak mutatkozik arra, hogy Magyarország nagy jövője érdekében nagy feladatokat teljesítsen.

A kormánypárt fajsúlyában megnövekedve, az ellenzék számban és szellemi színvonalban is emelkedve kell hogy megtalálja egymást az aktív hazaszeretet által sugallott felelősségteljes, közös munkában.

A mai nehéz idők sötét fellegei még nem vonultak el a szemhatárról. A történelmi felelősség súlya ezekben a szomorú napokban egyaránt reánehazodik kormánypárt és ellenzék vállaira.

Kivezetni a nemzetet ebből a súlyos megpróbáltatásban gazdag és nagy türelemre, kitartásra igényt tartó gazdasági és pénzügyi helyzetből: a kormány feladata. A mögötte álló hatalmas tábor kötelessége: a hűség a vezér iránt, akinek hivatottsága az elmúlt évek külpolitikai sikereinek és a konszolidáció gigászi feladatainak történelmében van lefektetve.

E hatalmas tábor keretében ott van a kereszténygazdasági párt, amely ugyancsak megerősödve került ki abból a választási küzdelemből, amelyet az egységes párttal nemes fegyverbarátságban vívott meg. Ennek a fegyverbarátságnak egyenes folytatása lesz az a vállvetett munka, amelyet becsületos önzetlenséggel fog ez a két párt végezni a haza szolgálatában. A két testvérpárt képviselve van a kormányban; természetesen mindez nem jelenti azt, hogy a kormány működését kritika nélkül szemlélje. Minden jel arra vall, hogy a most megalakult képviselőház magas színvonalú viták színhelye és a most meginduló parlamenti élet a nemzet nagy jövőjéért folytatott önzetlen eszmei harcokban gazdag lesz.

De az ellenzéknek is megvan a maga szublimis kötelessége, amelynek — úgy látszik — tudatában van. Ez a kötelesség: új eszmékkel gazdagítani a parlamenti életet, a vitába dobott gondolatokat tette érlelni, ezekben a nehéz időkben letompítani az ellentéteket és támogatni a kormányt különösen külpolitikai akcióiban azzal a nemes, sokszor önfeláldozással határos hazaszeretettel, amellyel meggyötört nemzetünknek, a revízió nagy eszméjének és szeretett hazánk nagy jövőjének mindannyian egyaránt tartozunk.

HEGEDŰS KÁLMÁN